

μῆρη πολὺ πετυχημένα καὶ ποὺ ζεσταίνεται ἀπὸ κάποια καλοκαιριάτικη ποίηση.

Ἡ κ. Τσίλλερ ἂν καὶ ξαφνίζει μὲ ἀγριεὶς ἀντι-
χρωμίες καὶ ξεφρενιασμένους χρωματισμούς δείχνει
περισσότερη πρωτοτυπία. «Ἡ στέρνα» μ' ὅλες τὶς
τεχνικὲς τῆς ἀδυναμίας εἶναι κατὰ τὴ γνώμη μου
μιά ἀπὸ τὶς πρὶ ζουμερές εἰκόνες σὲ τούτη τὴν ἐκ-
θεσὴ. Κ' ἡ γούρνα μὲ τὰ φωτεινὰ τῆς νερὰ καὶ τὰ
δέντρα ποὺ δλόγουρά τῆς ἀρροκουνοῦνε μέσα στὴν ἀν-
τηλιά κι ὁ ἀγέρας ποὺ ἀναδράει καὶ μακραίνει πρὸς
τὸ βάθος τὸ σκουρόγλαυκο—εἶναι διὰ ζωντανὰ καὶ
δείχνουν ἀρκετὴ τέχνη συναρμογῆς. Μὰ πρέπει νὰ
πῶ κιόλας πὺς εἶναι τέχνη διακοσμητικὴ μᾶλλον
παρὰ δημιουργικὴ.

Δίπλα βρίσκουμε τὸν «Ἀφρικανόν», ἓνα σκεδίο-
γράφημα τοῦ κ. Προκοπίου. Εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ σπά-
νια καλὰ σκίδια τῆς ἐκθεσῆς. Ἐχει δύνμη καὶ εἰλι-
κρίνειαν.

Ὡς σύνολο τοῦ κ. Γερωνιώτη οἱ εἰκόνες εἶναι κα-
λοσυνείδητες καὶ παρουσιάζουν ὁμοιοτελειωμένη δου-
λειά. Οἱ προσωπογραφίαι τοῦ φαίνονται νὰ ἔχουν
ἀρκετὴ συγγένειαν μὲ τὴν ἐγγλέζικη σχολή καὶ χα-
δεύουν τὸ μάτι μὲ λαφροδίσκονα χρώματα καὶ δρα-
σερές ἀντιφωγίες. Λιγώτερο μ' ἀρέσει ἡ ἀλληγορι-
κὴ του «Ἀναξίς». Δὲν ἔχει ζωὴ μέσα της. Ἡ ἀ-
σπροφόρα κτὴ κοπελοῦδα εἶναι παρὰ πολὺ ἀκαδη-
μαϊκὴ, τὰ χρώματα εἶναι παρὰ πολὺ στενὰ γιὰ τό-
σο μεγάλη ζουγραφία καὶ τὸ σκίδιο προδίδει κάποιες
ξεχασμένες ἀδυναμίες. Δίχως ἄλλο ἔχουμε ἐδῶ μὴ
ἰδέα ποιητικὴ, ποὺ δὲν τὴν ἐσπίζε ὁ «τεχνίτης» μ'
ἀρκετὴ ἐπιμονὴ γιὰ νὰ τὴν κανεὶ ἀληθινὴ εἰκὼν.

Ἡ βυζαντινὴ παράδοση παρουσιάζεται μὲ τὸν
κ. Ράλλη καὶ τὸν κ. Ἰωαννίδη. Ἡ «Παπαδοπού-
λα» τοῦ πρώτου εἶναι κρῖα μὰ καλοφτιασμένη εἰ-
κονούλα. Ὅμως τὸ «Τούρκικο λουτρό» τοῦ εἶναι φέ-
φια θεματογραφία. Ὁ κ. Ἰωαννίδης ἔχει περισσό-
τερη εἰλικρίνεια μέσα του. Τὸ σκίτσο «Ἐκκλησία»
ἔχει τόνο λιτὸ καὶ ἀρμονία, μὰ τὸ φῶς δὲν εἶναι κα-
λοζυγισμένο. Μιὰ γυναικίσια προσωπογραφία τοῦ
(ἀριθ. 81) δὲ δείχνει δύνμη στὸ σκίδιο μὰ τὸ συ-
χωρὰ κανεὶς αὐτὸ γιὰτὶ ὁ ἀπαλὸς χρωματισμὸς
χαδεύει τὸ μάτι μὲ γλυκεῖα σταχτοσύνη.

Τοῦ κ. Ροῖλου καὶ τοῦ κ. Ὁθωνίου τὰ ἐκθί-
ματα δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ καλῆτερα τους. Τὸ προτέ-
ρημα τοῦ κ. Ροῖλου εἶναι δύνμη στὸ σκίδιο καὶ
γερό ὕψος. Δὲ βρίσκω αὐτὲς τὶς ἀρετὲς στίς εἰκόνες
ποὺ μᾶς ἐστειλε. Τὸ «αποτάμι» τοῦ κ. Ὁθωνίου εἶ-

χει ὁμορφες χρωματισμοὺς ὅμως ἔχει καὶ κάποια
θολάδα ποὺ ἂν καὶ θεληματικὴ δὲν κατόρθωσε ν' ἀ-
ποδώσει ἀρκετὰ ζωντανὰ τῆς πυκνὸδεντρῆς σκιάς τὶς
φεγγερὲς ἀντιφωγίες.

Οἱ προσωπογραφίαι τοῦ κ. Μαθιοπούλου δὲ μᾶς
ἀρνοῦνται χάρη καὶ ψιλόγλυκη λαφράδα, εἶναι ὅμως
κάπως ἀδύνατες στὴν περὶληψη καὶ στὴν ψυχο-
λογία. Ὅσο γιὰ τὶς ἀλλόκοτες «παρλισιαστικὰς» φαν-
τασίες τοῦ ὁμολογῶ πὺς καθόλου δὲ μὲ συγκινοῦνε.

Ἡ «Δύσις τοῦ Κιθαιρώνα» τοῦ κ. Ρωμανίδη
εἶναι φιλόδοξο καὶ κλοδοδουλεμένο ἔργο. Λίγη περισ-
σότερη φλόγα, μιὰ πρὶ διονυσιακῇ ἀντίληψη τῆς
φύσης, θὰ καλῆτερευσεν σημαντικὰ τὴν τέχνην αὐτοῦ
τοῦ ζουγράφου.

Τοῦ κ. Θωμόπουλου οἱ πολυκρίθμες εἰκόνες δὲ
μοῦ εἶναι συμπληθητικαί. Καθὼς σὲ πολλοὺς ἄλλους
ἀπὸ τοὺς ζουγράφους μᾶς τοῦ ἀρέσει καὶ αὐτοῦνοῦ νὰ
ρίχνει τὸ χῶμα μὲ τὸ μιστρί καὶ νὰ τὶς σκιά-
ζει μὲ δυνατὲς χαρκαίς. Καθε τεχνολογία ἔχει
φυσικὰ καὶ τὸ λόγο της καὶ τὴν ἀπολογία της. Ὁ
μολογῶ ὅμως πὺς μὲ κουράζουν αὐτὰ τὰ ὄργια τῶ
χρωμάτων ποὺ κανένα σκίδιο δὲ φαίνεται νὰ τὰ ρυθ-
μίζει. Πρέπει ὡς τόσο νὰ πῶ πὺς ἓνα ἔργο τοῦ κ.
Θωμόπουλου—ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν βουνῶν μᾶς—
ἔχει βάση γερὴ καὶ χαραχτήρα καὶ μοιάζει νὰ δου-
λεύτηκε σ' ἀληθινὸ ἀγερικὸ βουνό.

Δὲ θὰ πολυλογῶ γιὰ τὶς εἰκόνες τοῦ κ. Μπο-
κατσιάκη ποὺ ἔχουν τὴν ἀδιακρίσια νὰ μοῦ θυμί-
ζουνε μπογιατισμένους μουσταμάδες, οὔτε γιὰ μιὰν
ἄλλη ποὺ ὀνοματίζεται «Νύξ» καὶ ποὺ ἀληθινὰ εἶ-
ναι μαθιοὶ λεκίδες μέσα σὲ κάδρο οὔτε γιὰ κάτι
«τοπιὰ τῆς Προύσης» ποὺ μοιάζουνε χαλιά οὔτε
γιὰ κάτι πετσιασμένες προσωπογραφίαι ποὺ καμῶ-
νουνται ρεαλισμὸ ἢ θένα νὰ μιμηθοῦνε τὴν τέχνην τοῦ
Rembrandt.

Τὰ ἔργα τῆς σκελιστικῆς εἶναι τόσο μέτρια ποὺ
προτιμῶ νὰ μὴν κάνω λόγο γι' αὐτὰ. Τὰ περισσό-
τερα οὔτε γιὰ ταφόπετρες δὲν κάνουν. Ἐξαίρω με-
ρικὰ μπρούντζινα μετὰλλια ποὺ εἶναι καλοσκαλι-
σμένα.

Καὶ τελειώνοντας θὰ πῶ πὺς μ' ὅλη τὴν ἐπι-
θυμία ποὺ ἔχω νὰ δῶ τὴν ἐλληνικὴν τέχνην ν' ἀν-
τηθεῖ καὶ νὰ μεγαλοουργεῖ καὶ μ' ὅλη τὴν ἐπιεί-
κεια ποὺ ἔπρεπε νὰ γινῇ μέσα μου μιὰ τίττοια ἐπι-
θυμία, ὅμως ἀπελπίζομαι κάποτες βλέποντας πόσο
μακριὰ βρίσκεται ἀπὸ τὴν ἐννοία τῆς ὁμορφώμα-
της, τῆς ψιλόγλυπτης, τῆς ἀγερῶχρωμης ἐλληνικῆς

φύσης. Καὶ βγαίνοντας ἀπὸ τὴν ἐκθεσὴ ἐννοίωσα κά-
ποιο ξαλάφρωμα καὶ κάποια ἥδονήν κοιτάζοντας τοὺς
βράχους τοῦ Ὑμηττοῦ ἀντίπερὰ τοῦ γλαυκοχλωμιά-
ζαντος μέσα στὴν κλοσύνη τοῦ δειλινοῦ.

Ἀθήνα 1.4.08.

ΠΕΤΡΟΣ ΒΛΑΣΤΟΣ

Ο ΑΗΤΟΣ *)

Τηράτε τὸν ἀητό,
τὸ βασιλῆα τὸ φτερωτό,
κελαδισμούς δὲν ἔχει νὰ ταιριάζει,
τὴ λήπη, τὴ χαρὰ τοῦ δὲν τὴν κρατεῖ,
ἔχει στὰ ὕψη νὰ πετάει,
κατάματα τὸν ἥλιο νὰ τηράει,
καὶ δοο παγαίνει
νὰ σοπαίνει.

Καὶ δὲν ἐξήλειψε ποτὲς τὰν δόνη,
ποὺ μὲ τὸ θρόνο τοῦ πληγώνει
ὅλες τοῦ δάσου τὶς νυχάδες,
ποὺ μὲ τὶς φεγγαρίσιες τὶς ἀχνάδες
στὴ λίμνη τὴν ἀπόμωρη τοῦ δάσου πλένει
καὶ ἀφίνουν τὰ παιγνίδια τοὺς καὶ κλαίνει.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΛΑΣ

*) Ἐστὶ ἀρχίζει ἓνα μεγάλο του ποίημα ὁ Μελᾶς. Καὶ
τοὺς στίχους αὐτοὺς εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ μοῦ τοὺς γράψει
στὸ σημειωματάρι μου τὴν περασμένη Δευτέρα ποὺ ταξιδεύα-
με οἱ δύο μᾶς στὸ ἴδιο σιδερένιο βαγόνι ἀπὸ τὴν Πάτρα
στὴν Ἀθήνα.
Δ. Τ.

Ο ΦΙΛΟΣ ΚΑΙ

Παρατηρῶ πὺς τώρα ὕστερα βγήκε μόδα νὰ
γράφεται καὶ μπροστὰ στὸ α—ο—ου, καὶ ὅχι καὶ (μὲ
ἀπόστροφο) ὅπως εἶναι ἡ παλιὰ συνήθεια. Ὁ τρόπος
αὐτὸς μοῦ φαίνεται λανθασμένος, καὶ καλύτερα ὥς
ποῦ μὲ εἰμὲς τί τρέχει, πρὶ βγῇ κανεὶς κλοθελητῆς
μᾶς καὶ μᾶς κάνει τὸ σοφὸ σὲ βάρος μᾶς ξηγώντας
μᾶς τὸ σωστό.

Τὸ λόγο τῆς γραφῆς καὶ τὸν ξηγάει ὁ Φιλῆντας
στὴ μικρὴν του Γραμματικὴ σ. 77, ὅπου λέει πὺς ὁ
φιλὸς ἦχος ε τοῦ καὶ μπροστὰ στοὺς παχίους α—ο—
ου γίνεται (καλύτερα ἦ), κάνοντας δίφτογο μὲ τὸν

Δὲν μπορεῖ νὰ τὸ πῇ αὐτὸ τὸ καὶ μήτε ἡ ἱστο-
ρία μήτε ὁ κοινὸς νοῦς. Ἐπειδὴ ὁ Φαναριωτισμὸς
δὲν εἶτανε σῶμα αὐτότελο καὶ ἀνεξάρτητο, παρὰ δε-
μῖνο, καρφωμένο, καὶ παρασιτικόν. Ἡ κρῖση τοῦ δὲν
εἶχε τὴ δύνμη ποὺ γεννᾷ ἰδέες, καὶ μάλιστα
τέτοιαν παράτολμη ἰδέαν, καθὼς δὲ καὶ τὸ εἶπαν τό-
τες, πὺς εἶταν παράτολμη καὶ παρόκαιρη ἰδέα ἡ ἐ-
πανάστασις.

Ὁ Φαναριώτης ἤξερε νὰ ἐπιστατῇ ξένα χτήμα-
τα. Νὰ τὰ χτυπήσῃ κατω, καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ πα-
ρηρημαγμένο χωράφι γιὰ νὰ τὸ γυρίσῃ δικό του πε-
ριδῶλι, αὐτὸ τῆς σειρᾶς τοῦ δὲν εἶτανε.

Εἶναι λοιπὸν δευτερεύοντο στοιχεῖο στὴν ἱστορίαν
καὶ τῆς δουλείας, καὶ τοῦ ξαναγεννημοῦ, καὶ ὅσα
προσόντα τοῦ νομιζόντανε ὡς τὰ τῶρα πολὺ χρήσιμα
γιὰ τὸ ἔθνος ξανασκάρωμ, φαίνονται σὰν ἀνωφέ-
λευτα σήμερὰ ποὺ βλέπουμε ἄλλα κράτη νὰ ξεφυ-
τρώνουν ἀπανωτὰ, καὶ νὰ προκόβουνε μάλιστα γλη-
γορώτερα καὶ καλλίτερα ἀπὸ μᾶς, δίχως τίτοιες
βοήθειες.

Ἀς ἀκούσουμε ὡς τόσο τί μᾶς λένε γιὰ τὴν
«πολιτικὴν μᾶς αὐτὴ ἀριστοκρατίαν», καθὼς τὴ χα-
ραχτήρισαν, ἄσκημα ὅμως, ἐπειδὴ πρῶτο, ἀριστοκρα-
τία δὲν εἶταν, καὶ δεύτερο, τὰ πολιτικὰ τοὺς δὲν

εἶταν ἔθνη, παρὰ ξένα. Ὡστε ἴσως καλλίτερα
Πολιτικὴ συνταχία, καὶ ὡς ἓνα βαθμὸν Ἐκκλησιαστι-
κὴ ἐπειδὴ ὅχι μονάχα στὰ πρῶτα χρόνια περιτρι-
γύριζαν καὶ βροίκανε δουλείας στὰ Πατριαρχεῖα, μὰ
καὶ τοὺς δυο ἀργότερους αἰῶνες κέντρο τοὺς εἶταν
πάντα τὸ Φανάρι, καὶ πολλοὶ τοὺς ἀνακατευόντα-
νε ἀκόμα στὰ ἐκκλησιαστικά.

Ὁ ἱστορικὸς ποὺ ἀκολουθᾷ, ἂν καὶ ἀπὸ ἀχα-
μνὸ πατριωτισμὸ συνηθίζει τὰ πρὶ ξενικά καὶ τὰ
πρὶ ἑλγικά νὰ γυρεύῃ νὰ μᾶς τὰ βγάξῃ ἔθνη, γιὰ
νὰ μὴν ἀναγκάζεται νὰ ξορίζῃ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ
γνωστὰ μεγάλα γεγονότα συνδεμένα μὲ γνωστὰ ρω-
μαϊκά ὀνόματα, ὅμως φιλοτιμιέται νὰ δείξῃ ὅση
μπορεῖ ἀμεροληψία, καὶ λοιπὸν περιγράφοντας τοὺς
Φαναριώτες, ἀφοῦ μᾶς ξηγήσῃ πὺς ἔληθιν ἄριστο-
κρατία τότες δὲν μποροῦσε νὰ ὑπάρχῃ (1), πὺς εἶ-

1) Τάκουσμε ἀπειρὲς φορές πὺς ἀριστοκρατία δὲν ἔ-
χουμε, ἐπειδὴ ὁ Ἕλληνας ὁ λαὸς ἀριστοκρατία δὲ ση-
κώνει, ὅπως τὰχα ἀπὸ φυσικὸν τοῦ δημοκρατικῆς. Μεγάλῃ-
τερῇ πλάνῃ δὲ γίνεται. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὺς δὲν πρόκοψε
νὰ συστήσῃ ἀριστοκρατικὴ τάξι τὸ ἔθνος.

Τοὺς πρὶ σοβαροὺς πολέμους τῆς μεσαιωνικῆς Εὐρώπης
τοὺς ὀργάνιζαν, τοὺς κυβερνοῦσαν καὶ τοὺς πολεμοῦσαν οἱ
φαιμελίες ποὺ λέγονται ὡς τὰ σήμερὰ ἀριστοκρατικαί. Σ'

κεῖνο ποὺ τοὺς ξεχώριζε ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔθνη εἶταν ἡ

ἐκείνου μάλιστα τοὺς χρόνους εἶταν οἱ πρῶτες ὅχι μονάχα
στένομα, μὰ καὶ στή χάρη. Οἱ δικοὶ μᾶς ὅμως οἱ πρῶτοι
τί ἔκαμαν; Ἄλλοι, καθὼς εἶδμε, ξενιτεύτηκαν, ἄλλοι
τούρκεψαν, ἄλλοι τούρκεψαν ὡς τὸ τέλος. Ἄν τρέχανε νὰ
πιάσουν ἐπαρχίαι ἢ περιφέρειαι καὶ νὰ τίς ὀργανίσουνε
μὲ τρόπο ποὺ ἦ νὰ προλαβαίνονε τὴν τούρκικην τὴν πλημμύ-
ραν, ἢ νὰ τὴν ξετρωγόνουνε ὅπου πλάκωνε, θὰ μᾶς ἔφεραν
ἴσως συστήματα κάπως ἀνάλογα μὲ τὰ δυτικά, καὶ δὲ κα-
θιέρωναν εἶδος ἐλληνικῆς ἀριστοκρατίας. Τοὺς ἡγῶνες τοῦ ὁ-
μως, καθὼς θὰ δοῦμε, τὸ ἔθνος τοὺς ἔκανε ὁλομόνηχο καὶ ἀ-
νοδήγητο. Μὲ καπετανούς ποὺ εἶτανε καὶ πολεμιστάδες,
καὶ μὲ πολεμιστάδες ποὺ γινόντανε καὶ καπετανοί. Μοιά-
ζει μὰ τὴν ἀλήθειαν ὅσα πὺς κατάφερε μὲ τίτοιους ὀργα-
νισμούς νὰ βγάλῃ πέρα ὅπως ὅπως τὸ μεγάλο τοῦ τὸν ἀ-
γῶνα σὲ τέλος.

Ἄν καταβῇ κανεὶς μερικὸν μενολογόμενον σὲ στενὸν ἐ-
κεῖνο τὸ κίνημα, καταβῇ κανεὶς ἀφοῦ πέρασαν τρεῖς καὶ τέσ-
σερις αἰῶνες ποὺ προγυμναζόντανε τὸ ἔθνος δίχως τὴν ὁδηγίαν
τοὺς. Ποιὸς λοιπὸν ἀπόγονος τοὺς, καὶ μὲ ποῖο δικαίωμα,
μποροῦσε νὰ στολήσῃ σήμερὰ τὴν ὁμᾶν τοῦ, ὥς εἶναι καὶ μὲ
τὸ μετρίωτερο τίτλο; Ὁ τίτλος, καὶ ὁ μέτρος καὶ ὁ μεγά-
λος, ἀνήκει τώρα σὲ ἴδιο τὸ ἔθνος.

Λεγόμεστε λοιπὸν δημοκρατικοί, μὰ ὁ καθαυτὸ δρισμὸς
μᾶς βαρύνει, ἔθνος ποὺ δὲν ἀπόχτησε ἀριστοκρατίαν,
ἐπειδὴ πολέμησε αἰῶνες ἀκέφαλο τὸν κατακτητὴν τοῦ, μὲ τὸ
νὰ μετρίωτερον νὰ τὸ κυβερνοῦσαν οἱ μεγάλες τοῦ φαιμε-
λίας.